

בס"ד. מוצש"ק פ' בשלח, ו"א שבט (מאמר ב), ה'תשח"י*

(הנחה בלתי מוגה)

באתי¹ לגני אחותי כלה², ואיתא במדרש³ לגן אין כתיב כאן אלא לגני, לגנוני, למקום שהי' עיקרי בתחילה, דעיקר שכינה בתחתונים היתה, כפי שהי' בבריאת העולמות, ואח"כ הנה ע"י חטא עץ הדעת נסתלקה השכינה מן הארץ לרקיע הא', וע"י החטאים שלאחריו נסתלקה השכינה מרקיע לרקיע עד לרקיע השביעי, ואח"כ הנה הצדיקים ע"י עבודתם המשיכו את השכינה מרקיע הז' לרקיע הו', ואח"כ למטה יותר, עד למשה רבינו, שהוא השביעי, וכל השביעין חביבין⁴, שהמשיך את השכינה מרקיע הא' לארץ. וזהו מ"ש⁵ ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, שיהי' עיקר שכינה בתחתונים, כמו שהי' כאשר באתי לגני, לגנוני. וענין זה נעשה ע"י עבודת הצדיקים, שהם משכינים וממשיכים⁶ בחי' שוכן⁷ עד מרום וקדוש⁸ שיהי' בגילוי למטה, והוא ע"י עבודתם באתכפיא סט"א, שע"ז אסתלק יקרא דקוב"ה בכולהו עלמין⁹, וכהדיוק בכולהו עלמין, היינו היקרא דקוב"ה שהוא בכולהו עלמין בשוה, שאין זה אור הממלא כל עלמין, שבזה אין עולם דומה לחבירו, כי אם אור הסובב כל עלמין, שלגבי' הרי כולהו עלמין הם בשוה. וגילוי זה נמשך ע"י ועשו לי מקדש ושכנתי גו'. וממשיך בהמאמר¹⁰, שזהו שאחת העבודות (היינו העבודה המיוחדת, שהרי פירוש אחת הוא מלשון מיוחד¹¹) שהי' במקדש הוא ענין עבודת הקרבנות, כי, רזא דקורבנא עולה עד רזא דא"ס¹²,

(8) ראה ד"ה באתי לגני תשי"א ס"ד

(תו"מ סה"מ שבט ע' רסו). וש"נ.

(9) בתניא פכ"ז (לד, א) ובלקו"ת ר"פ

פקודי מציין לזהר ח"ב קכח, ב (ובלקו"ת

שם מציין גם לזהר שם סז, ב. וראה גם שם

קפד, א). וראה גם תו"א ויקהל פט, ד.

לקו"ת חוקת סה, ג.

(10) פ"ב.

(11) ראה תוד"ה עד אחת — מנחות יח,

א. וראה ד"ה באתי לגני תשל"ב ס"ד הערה

22 (תו"מ שם ע' שסט). ועוד.

(12) ראה זהר ח"ב רלט, א. ח"ג כו, ב.

(* בהמאמר ניתוספו כמה הערות ומראה-
מקומות (הערות א"ח) — ע"פ רשימת כ"ק
אדמו"ר שליט"א בכתי"ק.

(1) מאמר זה מיוסד בעיקרו על פרק
השמיני מהמשך באתי לגני השי"ת.

(2) שה"ש ה, א.

(3) שהש"ר עה"פ.

(4) ויק"ר פכ"ט, יא.

(5) תרומה כה, ח.

(6) ראה מ"כ ומהרז"ו לבמדב"ר פי"ג, ב.

מהרז"ו ל"בר פי"ט, ב.

(7) נוסח התפלה דשבת ויו"ט. ובשהש"ר

שם: שוכן עד וקדוש שמו (ישעי' נז, טו).

וענין קרבנות הוא קירוב הכחות כו'¹³ (שהו"ע העלאה), ועי"ז נעשה אח"כ ריח ניחוח¹⁴, נח"ר לפני כו'¹⁵, שהו"ע ההמשכה למטה, עד שנעשה ושכנתי בתוכם, בתוך כל אחד ואחד מישראל¹⁶, וכפי שמבאר בהמאמר, שכשם שהיתה עבודת הקרבנות בשעה שביהמ"ק הי' קיים בגשמיות, כמו"כ ישנו גם הענין דאדם כי יקריב מכם קרבן להו"י¹⁷, שפועל בעצמו (ער טוט דורך מיט זיך) כללות הענין דעבודת הקרבנות. וממשיך לבאר¹⁸, שלכן הי' המשכן מעצי שטים דוקא, דשטים הוא מלשון סטי' מן הדרך, וכמ"ש¹⁹ כי תשטה אשתו, דבכללות קאי על הנשמה הישראלית כאשר היא סוטה מדרך הישר, דרך המלך, מלכו של עולם, והו"ע השטות דלעו"ז. ועל זה צריכה להיות העבודה דאתכפיא ס"א המביאה לאתהפכא חשוכא לנהורא ומרירו למיתקא, שמשטות דלעו"ז עושים שטות דקדושה, וכמו אהני לי' שטותי' לסבא²⁰, שע"ז הוא נעשה בן עולם הבא, שזהו הענין שמעצי שטים בונים את המשכן שבו שורה עיקר שכינה²¹.

(ב) וממשיך לבאר²² מה שעצי המשכן נקראים בשם קרשים, שבתיבת קרש יש ג' אותיות, קו"ף רי"ש ושי"ן, וענינם הוא [שהרי ידוע שאותיות התורה הם מלשון אתא בוקר²³, שהם ממשיכים גילוי אור, ומזה מובן שהאותיות עצמם מורים על תוכן הדבר שנקרא בשם זה], כדאיתא בזהר²⁴ שאותיות ק' ר' הם אתון דאתחזיאו על סטרא בישא (אותיות דלעו"ז), ובגין לאתקיימא נטלי אות ש' בגווייהו, שע"ז יהי' להם חיות מהקדושה, כי לולי זאת הרי שיקרא לא קאי²⁵. וענין העבודה הוא להפוך את האותיות דלעו"ז להיות קרש דקדושה. ומבאר הטעם שהאותיות ק' ר' הם אותיות דלעו"ז, דהנה, ק' ר' הן לנגד ד' וה', שהרי אות ר' מתדמה לאות ד' ואות ק' מתדמה לאות ה'. ואף שהאותיות ד' ור' דומים (ועד שכמעט שוים) זל"ז, הן בדמותן והן בפירושן, שהן מלשון דלות ועניות, מ"מ, הרי הם הפכיים זמ"ז. וכפי

13) ראה סה"מ תש"ט ע' 29. וש"נ.

14) פינחס כח, ת. ועוד.

15) ספרי ופירש"י עה"פ.

16) ראה ראשית חכמה שער האהבה פ"ו

קרוב לתחלתו (ד"ה ושני פסוקים). אלשיך

עה"פ תרומה שם ("שמעתי לומדים"). של"ה

סט, א. א. חלק תושב"כ תרומה שכה,

ב. שכו, ב. לקו"ת נשא כ, סע"ב. ובכ"מ.

17) ויקרא א, ב.

18) פ"ג.

19) נשא ה, יב.

20) כתובות יז, א.

21) ראה בהמשך פ"ה.

22) פ"ו.

23) ישעי' כא, יב. וראה תו"א מב, ב.

לקו"ת במדבר יא, ג. ועוד.

24) בהקדמה (ב, ב).

25) שבת קד, א.

שמצינו בנוגע לד' ור', שאם יחליף ר' במקום ד' או ד' במקום ר' הרי זה מחריב עולמות ח"ו²⁶, וכמו בפסוק²⁷ שמע ישראל הוי' אלקינו הוי' אחד, שצריך להדגיש את הד', ואם מחליפו ח"ו באות ר' הרי זה מחריב עולמות, וכן לא תשתחוו לא-ל אחר²⁸, שצריך להדגיש את הר', ואם מחליפו ח"ו בד' הרי זה מחריב עולמות. וממשיך לבאר החילוק ביניהם בתמונתם (כמבואר בשער היחוד והאמונה²⁹ שכל אות היא בתמונה מיוחדת פרטית המורה על ציור ההמשכה והתגלות האור כו' באות זו), שאות ד' יש לו יו"ד מאחוריו, וענין אות יו"ד שהיא בציור של נקודה שאין לה התפשטות, מורה על ענין הביטול. והרי כללות החילוק בין קדושה ללעו"ז, שקדושה הוא דבר הבטל, ולעו"ז הו"ע של ישות וגבהות ומציאות נפרד, כמבואר בתניא³⁰. ולכן, מצד הביטול דאות ד' שיש לו יו"ד מאחוריו, הנה עם היותו עדיין בבחי' דלות, הרי הוא בבחי' הקדושה. משא"כ ללא הביטול דיו"ד מאחוריו, אזי נעשה אות ר', שהיא מאתון דלעו"ז³¹. ועתה³² בא לבאר ענין האות ק' שנעשה מר', שבסט"א נעשה מר' ק', כדלקמן.

ג) ולהבין זה מקדים לבאר: והנה בקדושה נעשה מאות ד' ה', דה' הרי יש בו ג"כ יו"ד מלפניו, והוא רגל השמאלי דאות ה', אלא שהוא מלפניו, ובד' הוא מאחוריו, והיינו שמורה על אופן היחוד, דאות ד' מקבל מאות ג' שקדם אליו, והוא יחוד אחר באחור, ובאות ה' היו"ד מלפניו, שהיחוד הוא בבחינת פנים בפנים. וזה נעשה ע"י הצדקה, וכדאיתא בכתבי האריז"ל³³ דצדקה הוא צדק ה', שמאות ד' נעשה ה', וכמארז"ל²⁵ ג' ד' גמול דלים, שהד' מקבל מהג', ועי"ז נעשה אות ה'.

וביאור הענין, כפי שמבאר אדמו"ר הזק"א בענין צורת אות גימ"ל (כנ"ל שצורת האותיות מורה על אופן המשכת האור), שהוא

(א) תו"א נט, א. וראה ביאורי הזהר בלק לאדמו"ר האמצעי לזח"ג רד, א (קז, ריש ע"ד). אוה"ת דרושי חנוכה ס"ע שלד.

26) ויק"ר פי"ט, ב.
 27) ואתחנן ו, ד.
 28) תשא לד, יד.
 29) פי"ב.
 30) פכ"ב. פל"ה. ועוד.
 31) בכל הנאמר עד כאן ראה ד"ה באתי הישי"ת (כאן).
 לגני ה'תשי"א-ה'תשי"ז.
 32) בסעיף ח.
 33) טעמי מצות פ' ראה. שער המצות וס' הלוקטים שם. ובכ"מ. וראה מאו"א מע' צדק (הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א בסה"מ הישי"ת (כאן).

קו א' שהוא וא"ו עם נקודה שהוא י' תחתיו, וזה מורה על כחי היסוד, ולכך נק' גימ"ל, שהוא גומל דלים, פי' שגומל חסד ושפע למלכות הנק' דל. וענין הוי"ו יו"ד, הרי זה דוגמת אות וי"ו, אלא שתמונת אות וי"ו הוא יו"ד וי"ו, להורות על פנימית הטפה דהיא יו"ד בראשית השפע כו' ונמשכה בשפע הוי"ו אח"כ כידוע, משא"כ גימ"ל הוא בהיפוך, הוי"ו למעלה והיו"ד למטה, להורות על סיום השפע במלכות, אחרי המשך האור והשפע מן המשפיע כו' (עכ"ל). והענין בזה, דאות וי"ו יש בראשו יו"ד, וממנו נמשך קו דק. ומורה בכללות על ההמשכה מלמעלה למטה, כי, כדי שיומשך מעליון לתחתון, מהרב אל התלמיד, צריך העליון לצמצם את עצמו להיות בערך התחתון, שלכן נשאר רק היו"ד שבראשו, שזהו תחלת ההמשכה. ולאחרי שהשפעה מדודה כבר, הנה ככל שיורדת מלמעלה למטה הרי זה באופן שמתצמצם ומתקצר, שזהו ציור אות וא"ו, שלאחרי היו"ד שבראשו נמשך קו שהולך ודק. ולאחרי כן, הנה בכדי שיומשך להמקבל שאינו בערך, ויהי' לפי ערך כלי המקבל, צריך להיות ענין של צמצום, היינו, שהמקבל³⁴ עומד בתנועה של צמצום וביטול המציאות, וביטול זה הוא הכלי לקבל את השפע מן המשפיע. וזהו היו"ד בסוף הוא"ו (שבתמונת אות גימ"ל), שמורה על סיום ההמשכה, כשצריך לבוא (איבערגיין) להמקבל שלית ל"י מגרמי' כלום, שזהו"ע הד"ש³⁵. וזהו גם ענין גמול דלים כפשוטו, שהעשיר שיש לו, משפיע לעני ודל דלית ל"י מגרמי' כלום, ואופן ההשפעה נרמז באות גימ"ל שממנה נמשך לאות דלית.

וע"י מעשה הצדקה נעשה מד' ה'. והענין בזה, כמבואר בכתבי האריז"ל על הפסוק³⁶ יש מפזר ונוסף עוד, שדרשוהו רז"ל על ענין הצדקה (אם ראית אדם מפזר מעותיו לצדקה הוי יודע שהוא מוסיקף), כי היסוד דאימא שבתוך ז"א, או היסוד עצמו דז"א, הוא הנקרא גבאי צדקה, הגובה כל האורות, ואח"כ הוא הנותנו ומחלקו לעניים שהם מבחי' המלכות. והנה הצדקה שנותן לה הם החסדים היורדים

(ב) שער המצוות וטעמי המצוות פ' ראה.

(ג) יל"ש משלי יא, כד (רמז תקמז).

(35) ראה גם ד"ה באתי לגני שם פ"הו תו"מ שם ע' 12 ואילך).
(36) משלי יא, כד.

(34) בענין ב' צמצומים אלו — ראה גם ד"ה באתי לגני דאשתקד פ"ב ופ"ד (תו"מ חיי"ט ס"ע 6 ואילך; ע' 10 ואילך).

ביסוד ז"א כו'. וכפי הסברא הי' נראה שע"ז נתמעטו אורות החסדים מן ז"א, ולכן הודיענו כי יש מפזר כו' ומחמת הפיזור הי' נוסף עוד ממה שהי' כו', שנגדל גופא דז"א. והנה הנותן צדקה גם הוא יהי' עד"ז, כי גם אם יראה בעיניו שהוא מפזר ממונו, אינו אלא מוסיף ממונו. ומוסיף לבאר עוד כוונה אחרת בענין הצדקה: דע כי אות צדי שבתכת צדקה, מורה על היות זו"ן אחר באחור, וזהו ציור אות צ', יו"ד ונו"ן כפופה הפוכות פניהם זו מזו ועומדים אחור באחור. ואות ד', מורה על היות אז הנקבה דלה ועני'. ואות קוף, מורה על היות רגלה הארוך מתפשט ויורד בקליפות (כדלקמן ס"ח). ומסיים שכאשר זו"ן הם אחור באחור הרי זה זיווג גרוע, ולכן צריך לתקן שיהי' זיווג העיקרי והאמיתי שזהו"ע אות ה' של צדקה (ע"כ). וזהו גם מה שמבאר בהמאמר, שבאות ד' היו"ד הוא מאחוריו, שמורה על יחוד אחור באחור, ובאות ה' היו"ד הוא מלפניו, שהיחוד הוא בבחינת פנים בפנים. והיינו, שע"י נתנית הצדקה למטה למאן דלית לי' מגרמי' כלום, שהו"ע ההשפעה מגימ"ל לדל"ת, גמול דלים, אזי נעשה גם הענין דגמול דלים למעלה, ועי"ז נעשה מד' ה', שניתוסף הרגל השמאלי שהו"ע היו"ד מלפניו, שיהי' היחוד בבחינת פנים בפנים.

ד) וממשיך לבאר הענין בלשון החסידות, דהנה, ג' הקוין שבאות ה' מורים על סדר ההשתלשלות שנחלק לג' עולמות בי"ע, בראתיו יצרתיו אף עשיתיו³⁷. וענינו באדם (שהרי מבשרי אחזה³⁸), שג' הקוין דאות ה' הם ג' לבושי הנפש מחשבה דיבור ומעשה³⁹, ולכן קנה השמאלי הוא נפסק מהשני קוין (קו העליון וקו הימני שמורים על המחשבה ודיבור), להורות שהמעשה הוא נפסק מדיבור ומחשבה, וזהו מ"ש אף עשיתיו, אף הפסיק הענין. דהנה, אף שמחשבה דיבור ומעשה הם לבושים בלבד, מ"מ, בלבושים גופא יש חילוק בין מחשבה ודיבור, שאינם נעשים נפרדים לגמרי מן האדם, לענין המעשה שנעשה נפרד לגמרי מן האדם, שהרי בענין המעשה ישנו כח הפועל בנפעל, כח האומן שישנו בהכלי שנעשה על ידו, ועוד זאת, שענין המעשה ישנו גם במין החי שאין בו שכל כלל, משא"כ מחשבה ודיבור שהם מיוחדים למין האדם דוקא, שלכן נקרא בשם מדבר. ומבאר בהמאמר, שאות ה"א בקדושה הוא כאשר ג' לבושי הנפש מחשבה דיבור ומעשה הם ממולאים

39) ראה תו"א מג"א צה, ב ואילך.
לקו"ת בלק סז, א ואילך.

37) ישע"י מג, ז.
38) איוב יט, כו.

מאור הקדושה, שאז הנה מחשבתו דיבורו ומעשיו הם כדבעי, והיינו, שכל הענינים דתומ"צ שצריך לעסוק בהם לא יחסר בהם והם אצלו בשלימות, וגם בשעה שעוסק בעניני העולם, ע"פ התורה כמבואר בשו"ע, הנה כל עשיותיו הם לשם שמים⁴⁰, והיינו, לא רק הענינים שהעבודה בהם היא באופן דבכל דרכיך דעהו⁴¹, שהעשי' עצמה היא מצוה, ע"ד אכילת שבת, אלא גם שאר הענינים שהם בבחינת הכשר לענין המצוה הבא לאחרי זה. וכמו שמביא בהמאמר הדוגמא מעסק מו"מ, ש"הכוונה בהריוח הוא שיוכל לקיים את המצוות לשמור ולעשות, וכמו במצות צדקה וגמ"ח (שזהו שע"י הריוח עצמו מקיים מצוות, הן מצד הצדקה, והן שאר המצוות, כידוע⁴² שאינם צריכים להיות בחנם, במגנא⁴³, אלא צריך לקנותם בדמים), וכן בכדי שיהיו מוחו ולבו פנויים לעסוק בתורה כו' ועבודה שבלב בתפלה" (שזהו ע"ד הכשר מצוה). ומוסיף עוד ענין, ש"כאשר עושה כן, הנה מלבד זה אשר מרויח זמני הלימוד ומחי' נפשו ממש ומאירה באור התורה והתפלה, הנה עוד זאת אשר עצם העסק מו"מ שלו (כאשר הוא לש"ש) הוא כדבעי, דבמילא ה"ה נזהר מאונאה וגזל מרמה ושקר, דהרי יודע אשר כל אלה שנא הוי', ואיך יעשה דבר אשר היפך אלקות. וגם מאיר אצלו בגילוי האמונה פשוטה הקבועה בכל לב איש ישראל דברכת הוי' היא תעשיר⁴⁴, והברכה תבוא רק כאשר יהי' העסק ראוי לברכת הוי'" (משא"כ אילו הי' מושקע בעניני הפרנסה ומוטרד בהם, שנוסף על הענין הבלתי רצוי שבזה גופא, שמורה על המחשבה דכחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה⁴⁵, הרי זה גם גורע בהענינים ודרגות ומעלות שהגיע אליהם ע"י עסקו בעבודת התפלה וקיום התורה ומצוותי').

ה) **והענין** בזה, כפי שמבאר אדמו"ר האמצעי בארוכה בהקדמתו לדרך חיים, שישנם כאלו שאינם מוצאים יראת חטא בעצמם לפי ערך יראת אלקים שבקרבם ע"י עבודתם בתפלה ותורה ומע"ט, שהסיבה לזה היא, מצד טרדת עומק לבם ודעתם בפרנסה ועסקי הזמן שמבלבלים ועוקרים מעט מעט השרשת יראת אלקים ויראת ה', וזהו סיבת הנפילה לרוב ההמון כו'. והיינו, שהעסק בפרנסה אינו

43) ראה זה"ב קכח, א.

44) משלי י, כב.

45) עקב ח, יז.

40) ראה אבות פ"ב מי"ב.

41) משלי ג, ו.

42) ראה טעמי המצות פ' ראה מצות

הצדקה.

באופן דיגייע כפיך⁴⁶, שהיגיעה היא בכפים בלבד, ואילו בעיקר המוחין עסוק הוא בהענין דאני לא נבראתי אלא לשמש את קוני⁴⁷, אלא באופן שגם ראשו נעשה שקוע בזה, ועד שנעשה מושקע בכל מציאותו (ער פאָרלירט זיך) בדאגות וטרדות הפרנסה, באופן שהדאגה פן יחסר לחמו⁴⁸ מכלה (עס צורייבט) את כל מציאותו, שאז, הנה לא זו בלבד שבשעת מעשה אינו כדבעי, אלא עוד זאת, שזה מחסר וגורע מהענינים שהגיע אליהם ע"י עבודתו בתפלה ותורה ומצוותי, הבנה והשגה כו', ועד שנחסר גם בהענין דיראת אלקים ואפילו ביראת חטא בהנוגע לפועל. וממשיך לבאר ענין כללי בשרש הפרנסה, דהנה כתיב⁴⁹ בשמאלה עושר וכבוד, ולכאורה אינו מובן למה חילקם לשתיים. אך הענין הוא, שיש ב' אופנים בפרנסה, אופן הא', כמארז"ל⁵⁰ מה יעשה אדם ויתעשר ירבה בסחורה [וכיון שעצה זו נאמרה בתורה, הרי מובן שגם בקדושה יכול להיות סדר כזה], והיינו, שמרבה בקניית ריבוי סחורה הרבה יותר מכפי מעותיו, שלא לפי ערך הכח והיכולת והמדידה והגבלה שלו, עד שלוה גם ממונם של אחרים. וכל זה הוא לפי שמצד איזה טעם שיהי' נמשכת לו הפרנסה ע"פ דרכי הטבע דוקא, ולכן, כדי שיהי' הוספה וריבוי בפרנסה, צריכה להיות הוספה וריבוי בכלים, וכיון שהקרן והכלים שלו אינם מספיקים, זקוק הוא גם לכלים של אחרים שמלוה מהם ממון כו'. אמנם, סדר זה הוא רק בבחי' הגבול דקדושה. אך ישנו גם אופן הב' בפרנסה, והוא הנקרא (לא רק עושר סתם, אלא) עושר וכבוד, שאפילו במיעוט סחורה הנה ברכת הוי' היא תעשיר, שנותנים לו הצלחה מופלגה שלא לפי ערך הכלים, כיון שזוהי הצלחה למעלה מדרך הטבע. ועל זה אמרו רז"ל⁵¹ כל המקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו כו' ועול דרך ארץ, וכל הפורק ממנו עול תורה נותנים עליו כו' ועול דרך ארץ. והיינו, שכאשר פורק ממנו עול תורה, שכח ההעמקה הבנה והשגה והסברה שהי' צריך להיות שייך לעניני תורה בלבד, הרי הוא מושקע אצלו בעניני פרנסה עד לדיוטא היותר תחתונה, אזי נותנים עליו עול דרך ארץ, היינו, שפרנסתו היא באופן שצריך להרבות בסחורה וכו', ועד שזהו אפילו

במלאכת שלמה למשניות קידושין שם. ועוד).

48) ע"פ ישע"י נא, יד.

49) משלי ג, טז.

50) נדה ע, ב.

51) אבות פ"ג מ"ה.

46) תהלים קכח, ב. וראה לקו"ת שלח

מב, ד. חוקת טו, ג. ובכ"מ.

47) משנה וברייתא קידושין בסופה (ע"פ

הגירסא בש"ס כת"י (אוסף כתבי היד של

תלמוד הבבלי — ירושלים תשכ"ד). וכ"ה

באופן של עול, היינו, שבשביל הפרנסה עושה ענינים כאלו שאין להם מקום בשכל, כי אם בדרך עול, אלא שזהו עול שהוא בצד ההפכי, עול דלעו"ז, ולא עול דקדושה. והעצה לזה היא שיקבל עליו עול תורה ועול מצוות, והיינו, שאע"פ שבמעמדו ומצבו עתה, הנה מצד המצור ומצוק שמצד החומריות שלו, או אפילו מצד הגשמיות שלו, אינו שייך להבנה והשגה ועאכו"כ שאינו שייך להעמקה, מ"מ, הרי הוא מוסר ונותן עצמו (ער וואַרפט זיך אַרײַן) לקבל עליו עול תורה, וכמו"כ עול עבודת התפלה ועול מצוות, הרי זה פועל שפורקים ממנו עול דרך ארץ, אם באופן של דרך הטבע, או אפילו בהצלחה שלמעלה מדרך הטבע, שבכלים מועטים תהי' לו פרנסה מרובה.

1) **ומוסיף** בהמאמר בביאור ענין אות ה"א בקדושה, שג' לבושי הנפש מחשבה דיבור ומעשה ממולאים מאור הקדושה, שאז הנה כל עשיותיו הם לשם שמים, ובדרך ממילא הרי עצם הפועל הוא כדבעי: "וכמו גבאי צדקה והדומה", שמצד מעלתו (שהוא ע"ד גבאי צדקה למעלה, שהו"ע יסוד ז"א, כנ"ל ס"ג) יכול להיות אצלו הרגש של מציאות, מ"מ, "הרי דבריו הם בנחת ובקירוב הדעת, ואף שלפעמים הוא בחוזק גדול [ועד שלפעמים צריך להיות ענין של כפי', כמו מעשין על הצדקה⁵²] לעמוד על איזה דבר בתוקף גדול, שיהי' נעשה הדבר ההוא בהידור והדומה, ובכ"ז הנה מדבר בנחת ודברי טעם, ומתרחק מהגאווה עד קצה האחרון". וכמבואר בתורת הבעש"ט⁵³ על הפסוק⁵⁴ כל שאור וכל דבש לא תקטירו גו' קרבן ראשית תקריבו גו' (דלכאורה יש בזה סתירה, דכיון דשאור ודבש אינם רצויים, למה מביאים מהם קרבן ראשית), אמר הכתוב לא תקטירו ממנו אשה לה' לעבוד ע"י גבהות, רק קרבן ראשית, ראשית ההתקרבות להש"י מותר להיות בגבהות [וע"ד המבואר⁵⁵ במארז"ל⁵⁶ ת"ח צריך שיהא בו אחד משמונה שבשמיניית, שענין זה הוא בתחלת העבודה, כי, אם לא יהי' בכחי' הגבהה כלל, לא יערב לבו לגשת אל העבודה באמרו מי אנכי ומה עבודתי⁵⁷. ועד"ז בנוגע לדבש שהו"ע התענוג, כמארז"ל⁵⁸ לעולם ילמוד אדם שלא לשמה,

ח"ג ע' 151 ואילך). ועוד.

56) סוטה ה, א.

57) תו"א מג"א צא, ב. לקו"ת במדבר

טו, ג.

58) פסחים נ, ב. וש"נ.

52) ראה ב"י לטויו"ד סרמ"ח.

53) כתר שם טוב סימן שצג.

54) ויקרא ב, יא ואילך.

55) ראה לקו"ש חכ"ב ע' 162 הערה

32. "רשימות" חוברת טו ע' 34 ואילך.

שיחת יום ב' דחג השבועות תשי"א (תו"מ

היינו, שלומד מצד התענוג שבשכל התורה], אבל אח"כ אל המזבח העליון לא יעלו לריח ניחוח לה, שאין נחת רוח לפניו ית' בגבהות ח"ו, כי תועבת ה' כל גבה לב⁵⁹, אפילו בכל דהוא (לא מינה ולא מקצתה⁶⁰).

ז) וממשיך בהמאמר, שכל זה הוא אות ה"א בקדושה, שג' לבושי הנפש מחשבה דיבור ומעשה הם ממולאים באור הקדושה, ואינם מניחים (זיי לאָזן ניט צו) כל עניני חושך שמחסרים וגורעים ומנגדים על אור דקדושה ועניניו. אמנם, אות קו"ף הם המחדו"מ דלעו"ז, ונעשה מאות רי"ש, דאות רי"ש הוא מחשבה ודיבור דלעו"ז, דכאשר הוא מלא ממחשבות זרות והרהורין בישין, וכן בדיבורים אשר לא להוי' המה, לא מבעי דיבורים האסורים, לה"ר רכילות והדומה, אלא גם ריבוי דברים בטלים, הנה נעשה עי"ז קנה הקו"ף שהוא המעשה, והיינו שנופל במעשה לא טוב ר"ל (והיינו, שלא זו בלבד שהמחשבה ודיבור דלעו"ז עצמם הם שלא כדבעי, אלא עוד זאת, שהם מביאים גם למעשה בלתי רצוי, ע"ד האמור לעיל בנוגע לדאגות הפרנסה, שהם מחסרים וגורעים גם בהדרגות שהגיע אליהם ע"י עבודתו הקודמת). וכמבואר גם בתורת הרב המגיד⁶¹ על הפסוק⁶² לא רגל על לשונו, שכשמדבר דברים בטלים או לשון הרע, אז ההבל והקול ההוא עולה ומקטרג עליו, וכאשר אדם ההוא לומד אח"כ דברי תורה, והקול וההבל מדברי תורה ג"כ עולה, רק הקול וההבל הראשון דוחה את השני מלעלות ומקטרג עליו. וזהו לא רגל על לשונו, ר"ל הצדיק אינו מלשין על עצמו, אבל הרשע מלשין על עצמו, דהיינו דיבור הרע הא' מלשין ומקטרג על לשונו של ד"ת שלמד אח"כ. והענין בזה, דהנה, לשון האדם הוא באופן שנתתי לפניך את החיים ואת הטוב ואת המות ואת הרע⁶², שיכול לדבר דיבורים דקדושה, שכללותם הם אותיות התורה ואותיות התפלה, ויכול לדבר גם דיבורים האסורים או עכ"פ דברים בטלים. אמנם, כאשר מדבר לא רק דיבורים האסורים אלא אפילו דברים בטלים, הנה דיבורים אלו עולים למעלה והולכים רכיל ומקטרגים על הדיבורים בתורה ובתפלה כו'. ועבודת הצדיק צריכה להיות באופן שלא רגל על לשונו, היינו, שלא יהיו על לשונו דברים בטלים שהולכים רכיל ויכולים למנוע את הפעולה של דברי תורה ודברי תפלה. אבל כאשר

61) תהלים טו, ג.

62) נצבים ל, טו.

59) משלי טז, ה.

60) או"ת סימן רד (בהוצאת תשס"ו ע')

עו). לקו"א סרי"ט.

אינו נזהר בזה, הרי זה מחסר וגורע בעניניו הקודמים, ועד שנופל במעשים בלתי רצויים, ועד למעשים האסורים.

ח) **וממשיך** בהמאמר, שזהו קנה הקו"ף שיוורד למטה, וכפי שמבאר לפנ"ז, שאות ק' דומה בתמונתו לאות ה', אלא שבאות ה' הרגלים הם בשוה, ובאות ק' הרגל השמאלי הוא יורד למטה, שזהו"ע רגלי יורדות מות⁶³, שהוא קנה הקו"ף, והוא משארז"ל⁶⁴ ירד גבריאל ונעץ קנה בים ועלה בו שרטון ועליו נבנה כרך גדול (שהוא מיצר לישראל, רש"י), והוא קנה הק' הנעשה בקליפה וסט"א, וזה הוא המיצר לישראל.

והענין בזה, כפי שמבאר אדמו"ר הצ"צי בפירוש מאמר הזהרה נעץ קנה בימא רבא, שקנה הוא דכורא דקליפה, ויונק ממלכות דקדושה הנק' ימא רבא. דהנה, ספירת המלכות דאצילות (ימא רבא) רגלי יורדות מות, וממנה יכול להיות נמשך היניקה לסט"א (נעץ קנה בימא רבא), ע"י הנפילה במעשה לו טוב כו', שמוסיף כח בקליפות, עד שעליו נבנה כרך גדול של רומי שהוא מיצר לישראל, שזהו שאמרו רז"ל⁶⁵ לא נתמלאה צור אלא מחורבנה של ירושלים. ובפרטיות יותר, כפי שמבאר בארוכה בפירוש הכתוב⁶⁶ ואם בשדה ימצא איש את הנערה וגו' כי בשדה מצאה צעקה הנערה המאורשה ואין מושיע לה, דמ"ש כאן שדה פירושו מדבר (כמ"ש הרד"ק⁶⁷), מדבר אשר לא ישב אדם שם⁶⁸. דהנה, עבודת האדם היא שיהי' כתפארת אדם לשבת בית⁶⁹, דירה נאה אשה נאה וכלים נאים⁷⁰, כדאיתא בתקו"ז⁷¹ שקאי על הנשמה ועבודתה בתומ"צ שהם באופן נאה, שע"ז נעשה כתפארת אדם לשבת בית. אבל ענין המדבר הוא ארץ שממה אשר לא ישב אדם שם, היינו שאדם העליון שעל הכסא⁷² אינו יושב שם. ועז"נ ואם בשדה ימצא איש

ד) אוה"ת תולדות קמא, ב.

ה) ח"ג רנא, ב.

ו) אוה"ת תולדות קמג, ב ואילך.

68) ראה ירמ' ב, ו.

69) ישעי' מד, יג.

70) ברכות נו, ב.

71) תקון ו (כב, ב).

72) ראה לקו"ת נשא כ, ג. ובכ"מ.

63) משלי ה, ה.

64) שבת נו, ב.

65) רש"י תולדות כה, כג.

66) תצא כב, כה"כז.

67) בשרשים ובמכלול — הובא באוה"ת

את הנערה גו', היינו, שבשדה ישנו עשו גו' איש שדה⁷³, שהוא הלעו"ז דקדושה, ושם מוצא את הנערה, הנער חסר ה', דלא קבילת דכר⁷⁴ (היינו שחסר ענין הה"א דקדושה), והחזיק בה האיש גו', היינו, שיש לו שליטה עלי' לפי שעה, ועד שצעקה הנערה ואין מושיע לה (משא"כ אילו הי' במעמד ומצב שאור הקדושה ממלא את כל עניניו, אזי לא הי' מגיע לשדה, ארץ אשר לא ישב אדם שם). ואעפ"כ, כל ידח ממנו נדח⁷⁵, שזהו מ"ש ומת האיש גו' לבדו ולנערה לא תעשה דבר, כפי שמבאר אדמו"ר הצ"צ⁷⁶ הפירוש דלברו, כי יתברר ויוציאו ממנו כל הניצוצים דקדושה שהיו בו עד שישאר הרע לבד וממילא יפול, והיינו, לפי שכללות החיות שלהם הוא מצד ניצוצות הקדושה [וע"ד משנת"ל (ס"א) שע"י אות שי"ן נעשה קיום לאותיות ק' ר"], ולכן, כאשר מוציאים ממנו כל ניצוצות הקדושה, כמ"ש⁷⁷ חיל בלע ויקיאנו מבטנו ירשנו א-ל, ונשאר הרע לבד, אזי ומת האיש ההוא לברו. אבל ולנערה לא תעשה דבר, ויש לה קימה מנפילתה וירידתה בבחי' שדה, והיינו לפי שרק רגלי' יורדות מות, אבל כבודי לאחר לא אתן⁷⁸, ולכן נשארת היא בשלימותה. ומ"מ, כיון שלפי שעה ישנו הענין דבשדה מצאה, אזי נעשית היניקה ללעו"ז, שזהו"ע קנה הקו"ף שיוורד למטה, שכל זה הוא לפי שאור הקדושה לא הי' ממלא את ג' הלבושים מחשבה דיבור ומעשה.

ט) **וממשיך** בהמאמר: וזהו דכתיב⁷⁹ והבור ריק אין בו מים, דישנו באר באל"ף ובור בוא"ו, דבאר באל"ף קאי על הנשמה, וכמ"ש⁸⁰ מעין גנים באר מים חיים, דכשם שהבאר נובע מתתא לעילא, ועי"ז הוא ריבוי המים, כן הנשמה ע"י ירידתה בגוף שהוא בירא עמיקתא, אבל כאשר עוסק בתורה ומצוות כנ"ל, הנה מזה דוקא נעשה עליית הנשמה ביתר שאת בעילוי אחר עילוי, וזהו מעין גנים, דע"י שהנשמה בבחינת באר הנובעת בגילוי לאלקות, ע"י העבודה בבירור וזיכון הגוף ונה"ב, הנה מזה נעשה המעין בהגנים, דגן הוא ג"ע, וכמ"ש⁸¹ ויטע כו' גן בעדן כו', וגנים הם ב' המדרי' שבג"ע, גן עדן

78) ישע"י מב, ח. וראה אוה"ת שמע"צ

ס"ע א'תתכח.

79) וישב לז, כד.

80) שה"ש ד, טו.

81) בראשית ב, ח.

73) תולדות כה, כז.

74) זח"ב לח, ב.

75) ע"פ שמואל"ב יד, יד.

76) שם קמד, סע"ב ואילך.

77) איוב כ, טו. וראה תו"א חיי שרה

טו, ג.

התחתון וגן עדן העליון, והוא שקי' דמיא, נחל התענוג, שנעשה לנשמות בג"ע בעלותם למעלה כו'.

והענין בזה, דלכאורה אינו מובן, דכיון שגנים הו"ע גן עדן, ג"ע התחתון, ויתירה מזה, ג"ע העליון, איך אפשר שע"י באר מים חיים, דקאי על העבודה שבירידת הנשמה למטה, יהי' הוספה בהגנים, שנעשה המעיין בהגנים. וביותר יוקשה ע"פ מ"ש אדמו"ר מהר"ש בביאור מארו"ל⁸² דע מאין באת ולאן אתה הולך, שפירש בלקו"ת⁸³ מאין באת מג"ע העליון, ולאן אתה הולך הוא בחי' ג"ע התחתון, אן הוא לשון מקום, מלשון⁸⁴ אנה פניך מועדות, שלשון זה נופל על בחי' המקום הגשמי, ועד"ז ענין ולאן היינו בחי' ג"ע התחתון שנופל עליו לומר שם מקום (להיותו קשור עם עוה"ז שהוא בגדר מקום וזמן). וכפי שמבאר אדמו"ר מהר"ש שהפרש בין אין לאן, שבחי' אין יש בו יו"ד, ותיבת אן היא בלא יו"ד, והוא בחי' היו"ד שבו נברא העוה"ב⁸⁵, בחי' בינה, וגם ג"ע העליון הוא מבחי' בינה, וביו"ד דחכמה נברא העוה"ב. אמנם לפי זה צריך להבין, למה היתה כזאת מלפניו ית' שתרד הנשמה להתלבש בגוף, הלא קודם ירידתה היתה בבחי' אין, ולמה ירדה בגוף מאיגרא רמה לבירא עמיקתא⁸⁶, והלואי תהא השבתה למעליותא כמקודם, וכל הדרכים הם בחזקת סכנה⁸⁷. ומה גם שלאחרי כל זה תהי' עלייתה רק לג"ע התחתון בלבד, שזהו"ע ולאן אתה הולך.

אך הענין הוא, דהנה אמרו רז"ל⁸⁸ יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעוה"ז מכל חיי העוה"ב, דחיי עוה"ב כולל כל עולמות עליונים וביחוד ג"ע העליון, ועז"נ שתשובה ומע"ט בעוה"ז הם נעלים יותר. ומבאר, שישנם ג' דרגות, הא' הוא עוה"ז, הב' הוא ג"ע כמו שהוא מצד עצמו, והג' הו"ע ההוספה שמוסיפים ע"י עבודת הגן, וכמ"ש⁸⁹ ויניחזו בגן עדן לעבדה ולשמרה, שמשמע שע"י העבודה מוסיפים בג"ע, וכמו בגשמיות שע"י עבודת הגן שלמטה מוסיפים שיגדלו הפירות

(ז) המשך וככה תרל"ז פנ"ח ואילך.

(87) ע"פ לשון חז"ל — ירושלמי ברכות

פ"ד ה"ד. וראה לקו"ת אחרי כה, ג.

(88) אבות פ"ד מ"ז.

(89) בראשית ב, טו.

(82) אבות רפ"ג.

(83) במדבר ב, א.

(84) יחזקאל כא, כא.

(85) מנחות כט, ב.

(86) ע"פ לשון חז"ל — חגיגה ה, ב.

בטוב יותר, כן הוא בג"ע ברוחניות, שע"י לעבדה זו רמ"ח מ"ע ולשמרה זו שס"ה ל"ת (כפי" תרגום יונתן), נמשך תוס' וריבוי אור בג"ע. וכללות החילוק ביניהם, שבנין העולם הוא מבחי' המדות, כמ"ש⁹⁰ זכור רחמין הוי' וחסדיך כי מעולם המה, שלכן כתיב⁹¹ ששת ימים עשה הוי' את השמים ואת הארץ, ולא כתיב בששת. ולמעלה מזה הוא ג"ע, שהו"ע המוחין, שלכן יש בג"ע ענין ההבנה וההשגה באופן שרואים את הענינים לאמיתתם, עולם ברור ראית⁹². אמנם, גם הגילוי שבג"ע הוא מבחי' ממכ"ע, שלכן אינו מועיל שם ענין התשובה, שהוא מצד בחי' סוכ"ע דוקא, והיינו, שבאותו מעמד ומצב שבאים לג"ע, באופן ותלמודו בידו⁹², או ח"ו להיפך, נשארים כן, כי בג"ע מאיר רק אור הממכ"ע, באופן שכל ענין על מקומו יבוא⁹³. אמנם, ע"י העבודה דלעבדה ולשמרה, שע"ז נעשה נח"ר לפני שאמרתי ונעשה רצוני⁹⁴, שהו"ע קיום הרצון העליון שלמעלה מבחי' ממכ"ע, דהיינו בחי' סוכ"ע, אזי ממשיכים תוספת אור זה בג"ע. וענין זה נעשה ע"י העבודה דקיום התומ"צ למטה, שהרי לא ניתנה תורה למלאכי השרת⁹⁴, אלא דוקא לנשמה כמו שהיא מלובשת בגוף בהעלם והסתר דעוה"ז הגשמי שהוא התחתון במדרגה שאין תחתון למטה הימנו (כמבואר בתניא⁹⁵), ועובדת עבודתה מתוך מיצר ודוחקא, באופן דאתכפיא סט"א ואתהפכא סט"א. וזהו ולאן אתה הולך, שדוקא ע"י העבודה דתשובה ומע"ט בעוה"ז, פועלים גם בהאין שיתעלה למעלה מחיי עוה"ב (שהו"ע ג"ע העליון). וזהו מעין גנים, שגם בהגנים, ג"ע התחתון ואפילו ג"ע העליון, ניתוסף ענין המעיין, דהיינו אור הבלי גבול שלמעלה מבחי' ממכ"ע. וענין זה נעשה ע"י באר מים חיים, דקאי על עבודת הנשמה כפי שעוברת בהמיצר ודוחק דעניני עוה"ז הגשמי, כמשל המים המלוחים שעוברים את המיצר והדוחק של העפר הגשמי שבגידי האדמה וע"ז נעשים מים חיים⁹⁶.

(י) **וממשיך** בהמאמר: אבל הבור רק⁹⁷, דרק (היינו אותיות ר' ק' שהם אתון דאתחזיאו על סטרא בישא) הוא בור כו' (בור בוא"ו, ולא באר באל"ף). וזהו שארז"ל⁹⁷ ממשמע שנאמר והבור ריק, איני יודע

94) ברכות כה, ב. קדושין נד, א.

95) ראה פל"ה. פל"ו. ועוד.

96) ראה אוה"ת חוקת ע' תתמו. ע'

תקיא ואילך.

97) שבת כב, א.

90) תהלים כה, ו.

91) יתרו כ, יא.

92) פסחים נ, א.

93) ראה לקו"ת פינחס עה, ג. דרושים

ליוהכ"פ ע, א.

שאינן בו מים, ומה ת"ל אין בו מים, לומר לך, מים אין בו אבל נחשים ועקרבים יש בו, דהבור ריק, ובור שהוא הנה"ב, מים אין בו אבל הוא ממולא מנחשים ועקרבים שהם מחשבות זרות וכו', וזהו הקו"ף, שהם כקוף בפני אדם⁹⁸, דאדם הוא מחשבה דיבור ומעשה, א' מחשבה, ד' מ' דיבור ומעשה, אבל קליפה הם רק כקוף בפני אדם, דבקדושה המחדו"מ ממולא מאור הקדושה, ובסט"א ממולא ממח"ז כו'. והענין בזה, דהנה, עיקר ענינו של אדם, ע"ש אדמה לעליון⁹⁹, הוא אדם דקדושה, ואילו ענין הקליפה אינו אלא שמתדמה לקדושה כקוף בפני אדם, ואינו אמיתית ענין האדם, כי אם איש שדה (כנ"ל בפירושו מ"ש ואם בשדה ימצא האיש את הנערה גו'). וכן הוא גם בנוגע למחשבה דיבור ומעשה, שזהו ענינו של אדם, א' מחשבה, ד' מ' דיבור ומעשה (כמבואר בלקו"ת¹⁰⁰), שאמיתית ענינם הוא כפי שנמשכים ממחשבה דיבור ומעשה דלמעלה, שהם בקדושה בלבד, ואילו המחדו"מ דסט"א אינם אלא כקוף בפני האדם.

אך עדיין צריך להבין מ"ש שאדם הוא מחשבה דיבור ומעשה, א' מחשבה, ד' מ' דיבור ומעשה, שחלוקה זו היא באופן דא' ד"ס¹⁰¹, היינו, א' (מחשבה) בפני עצמו וד"ס (דיבור ומעשה) בפני עצמו, ובאופן שהא' מחי' את הד"ס, דלכאורה, הרי זה בסתירה למשנת"ל (ס"ד) בענין אות ה', ששני הקוין שמורים על מחשבה ודיבור, הם מחוברים, ורגל השמאלי שמורה על המעשה, הוא נפסק, שזהו"ע אף עשיתיו. אך הענין הוא, כפי שמבאר כ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) נ"ע"י בענין ג' לבושי הנפש מחשבה דיבור ומעשה, שכללות החילוק ביניהם הוא שלבוש המחשבה הוא לבוש המיוחד, דיבור הוא לבוש הנפרד ולבוש חיצוני, ולבוש מעשה הוא חיצוניות דחיצוניות, שיש בזה ב' אופנים. אופן הא', כפי שהוא מצד הנפש עצמה, שאז המחשבה היא ענין בפני עצמו (א' דאדם), ודיבור ומעשה באים יחד (ד"ס דאדם), והיינו לפי שמחשבה היא לבוש המיוחד עם כחות הנפש, ולכן, כשם שכחות הנפש נמצאים

(ח) ד"ה ויאמר גו' לך אעת"ר (סה"מ אעת"ר ע' מג ואילך).

98) ראה זח"ב קמח, ב. אוה"ת (יהל אור) לתהלים ע' שנח.
 99) לשון הכתוב ישע"י יד, יד. וראה שם.
 100) בהעלותך לא, ג.
 101) ראה של"ה כא, א. וראה אוה"ת של"ה ג, א. כ, ב. ועוד.

כאדם בתמידות (ולא באופן דכלבוש תחליפם ויחלופו¹⁰²), כמו"כ גם המחשבה היא תמידית. ואף שיש במחשבה ענין הלבוש, הרי זה רק מה שאפשר להחליף ממחשבה זו למחשבה אחרת, אבל המחשבה עצמה היא משוטטת תמיד, ואי אפשר שיהי' הפסק במחשבה, כיון שהיא מיוחדת עם כחות הנפש. משא"כ לבוש הדיבור הוא לבוש הנבדל, שהוא נפרד מכחות הנפש, ולכן עת לדבר ועת לחשות מלדבר¹⁰³. ועאכו"כ כח המעשה, כמשנת"ל שישנו לא רק במין המדבר, אלא גם במין החי, אע"פ שאין להם דעת. וגם במין המדבר, הרי חרש שוטה וקטן שאין להם דעת, ומ"מ יש להם מעשה¹⁰⁴. וכללות החילוק הוא, שמחשבה היא גילוי העלם העצמי לעצמו, ללא שייכות להזולת, משא"כ במעשה וכן בדיבור, שכל ענין הדיבור הוא בשביל לגלות את הענין לזולתו. ומזה מובן, שריחוק הערך דדיבור ומעשה לגבי מחשבה הוא כמו ריחוק הערך של הזולת לגבי האדם עצמו. ואופן הב' הוא לאחרי שישנם כבר ג' הענינים דמחשבה דיבור ומעשה, וכמו בהציוור דאות ה', שהיא אות אחת שיש בה ג' הענינים דמחשבה דיבור ומעשה, הנה אז המחשבה והדיבור הם ביחד, שהרי ענין הדיבור הוא שמדבר מה שחושב עתה, או עכ"פ מה שחשב לפניו, משא"כ כח המעשה, הרי אפשר לעשות מעשה בלי כוונה כלל, ובענין שלא עסק בו מעולם, אלא שאז יהי' המעשה בלי סדר, ע"ד כח המעשה במין החי, שאף שאין להם מחשבה ודיבור, יש להם ענין המעשה.

יא) ומסיים בהמאמר: וזהו שא' בזהר (בנוגע לאותיות ק' ר') ונטלין אות שיי"ן, שהוא מה שלוקחין הארה דהארה מהארת החיות דקדושה וזהו הקיום שלהם (עכ"ל), וכנ"ל שכל הענינים לאמיתתם הם בקדושה, משא"כ בקליפה הרי זה רק כקוף בפני אדם. ובענין זה היא העבודה להפוך את החשוכא ומרירו לנהורא ולמיתקו, להוציא החיל שבלע מפיו ומבטנו ירשנו א-ל, עד שמת האיש ההוא לבדו (כנ"ל ס"ח), והיינו, שפועלים שהקו"ף יחזור להיות ה"א, שכל הענינים ממולאים מאור דקדושה, ע"י עבודת התשובה בכל ג' הקוין דתורה עבודה וגמ"ח¹⁰⁵, שעייז מהפכים את השקר דעולם והקשר דעולם לקרש דקדושה, קרשים שנעשים מעצי שטים עומדים, היינו, מהפיכת השטות

102) תהלים קב, כז.

103) טהרות פ"ח מ"ו. ועוד.

104) אבות פ"א מ"ב.

105) כן מובא הלשון בכ"מ בדא"ח.

ובקהלת (ג, ז): עת לחשות ועת לדבר.

דלעו"ז לשטות דקדושה, שהו"ע העבודה שלמעלה מטו"ד, ועי"ז בונים את המשכן, ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, שנעשה כתפארת אדם לשבת בית, דירה לו יתברך בתחתונים¹⁰⁶.

---

106) ראה תנחומא בחוקתי ג. נשא טז. ב"ר ספ"ג. במדב"ר פי"ג, ו. תניא רפל"ו. ובכ"מ.